

LA CREU DEL CLAPÍ VELL

1958 - 1988

L'estiu de 1958, un grup de torrellencs i d'estiuejants capitanejats per l'entusiasta Manel Cervera Fita van decidir plantar una creu de grans dimensions a la muntanya del Clapí Vell (anomenada pic de l'Àliga als mapes de l'època), de 704 m d'altura, que fos visible des del poble de Torrelles, del qual aquesta muntanya fa de proper teló de fons per la banda de ponent. El cim de la muntanya es trobava aproximadament a una hora del poble de Torrelles i el camí era ample fins a la masia del Corral Vell i després esdevenia un corriol, prou fressat per ser seguit sense problemes fins al peu mateix del cim, on s'acabava. Els darrers metres s'havien de pujar sense camí, però es va trobar un itinerari prou factible. Actualment una pista forestal apta per a vehicles tot terreny que arrenca a les Dous porta al cim mateix i continua cap a Roca Vidal.



El Clapí Vell des de Torrelles

Es va fer una expedició prèvia per tal de triar el lloc idoni on hissar la creu, ja que la configuració de la muntanya fa que el seu punt més elevat no sigui visible des del nucli de Torrelles, mentre que des del dit nucli un petit sortint situat al sud del capdamunt té l'aparença de lloc culminant. Es va dreçar una canya amb un drap a mode de bandera en un punt que podia semblar bo i, com es diu, la van clavar: en efecte el lloc on es va posar la canya era exactament el que des de Torrelles apareix com a punt més elevat de la serra.

Van començar els treballs de muntatge de la creu. Es va fer amb dos taulons de fusta, el vertical d'uns sis metres d'alçada i el transversal de tres. A fi de facilitar-ne la visibilitat frontal, es van preparar uns plafons d'un material dit "tàblex", d'uns 25 cm d'amplada i pintats de blanc per clavar damunt dels taulons.

La primera expedició es va muntar el 16 de juliol: un grup d'unes 20 persones, on predominaven els joves d'entre 10 i 16 anys, van pujar al Clapí Vell carregats amb les fustes, els plafons, els claus, les eines, i filferros i tensors per fer de vents. Els va acompanyar l'enyorat rector de la parròquia, Mn. Salvador Pou que moriria aquell hivern. Una parada per esmorzar poc abans del cim, i de seguida a la feina que es va dur a terme amb relativa rapidesa. Es va fer un clot d'uns 15 cm per entaforar-hi la base, es va alçar la creu i s'hi van col·locar vuit vents de filferro ancorats amb estaques al terra. El travesser de la creu duia la inscripció "Glòria a vós, Jesucrist". Els expedicionaris es van fer una foto davant de la creu hissada i van baixar satisfets. L'endemà al matí, amb el sol de cara, la creu lluïa amb tota la seva esplendor i a partir d'aleshores va esdevenir un referent de Torrelles. Tanmateix, l'èxit no va ser complet. Aquell hivern, alguna ventada es va endur la creu que va resultar trencada per la base.



La primera creu dreçada. 1958

En arribar l'estiu del 1959, el mateix grup de gent van decidir reposar la creu i se'n va preparar una de nova, amb fusta de més qualitat, més vents, etc. Com que els materials que s'havien de tragar eren força pesants es va decidir fer servir un carretó de dues rodes i estirar-lo cap amunt. Va treure pes, és clar, però la feina de tirar-lo amunt per un camí tan irregular feia la comesa força feixuga de manera que no va



quedar clar si va ser millor el remei o la malaltia. El tros final sense camí s'abandonà el carretó (tal com era previst) i es dugué la càrrega a coll-i-be. Arribats al cim, es recolliren les desferres de la creu vella, s'enfonsà un xic més el clot i es van fer totes les tasques de muntar i aixecar la creu nova. Era el 19 d'agost.

Camí del Clapí Vell amb el carretó

Al cap de tres dies justos, al capvespre, es va produir una forta tempesta, d'aquestes típiques d'estiu. L'endemà al matí, tot mirant cap a la creu, resulta que no es veia. Tothom es va témer el pitjor. Unes quantes persones s'enfilaren al Clapí Vell i en arribar contemplaren desolats que la creu era a terra trencada pel començament del pal llarg: la tempesta se l'havia endut. Imagineu-vos el disgust de tots els expedicionaris en veure que tota la feinada i la il·lusió se n'havia anat en orris en només tres dies. Però la reacció no es va fer esperar: s'arribà a la conclusió que l'única solució era fer una creu de ferro i es va prendre el determini d'encarregar-la i anar-la a col·locar tan bon punt estigués llesta.

La nova creu va ser construïda amb una bigueta de ferro en angle. El pal llarg portava una peça soldada al punt de l'encreuament on s'hi havia de collar in situ el pal travesser mitjançant cargols amb femella. D'altra banda, es van practicar uns forats al llarg de les biguetes per tal d'acoblar-hi, també mitjançant cargolets amb femella, les plaques de "tàblex" per fer visible la creu des de lluny: s'aprofitaren les de la creu acabada de caure atès que, és clar, eren ben noves. El dia 12 de setembre, amb tots els elements a punt, s'emprengué una nova expedició

Arribats al cim, començà el muntatge que esdevingué força més llarg sobretot per l'acoblament de les plaques de "tàblex", molt més laboriosos que abans que es fixaven clavant quatre claus. La feina es va acabar finalment, la creu va ser hissada, i s'asseguraren els vents. Feia patxoca i semblava que aquesta vegada resistiria, i així fou. L'únic que va passar fou que l'acció dels elements va anar malmetent el "tàblex" que la recobria el qual al cap de dos anys s'havia pràcticament esmicolat. Es plantejà la possibilitat de substituir-lo per unes làmines de zinc, que serien molt resistents i a més farien brillar la creu quan li toqués el sol. Així doncs, l'estiu del 1961, es decidí ajeure la creu, posar-hi les planxes i tornar-la a aixecar: els artífexs ja hi tenien molta pràctica. Per evitar la feixuguesa de la càrrega i després del semifracàs del carretó, es comptà amb un ase que uns veïns van deixar. L'anècdota és que prèviament s'havia demanat un ase a uns altres veïns que ho van denegar i aquest ase va morir al cap de pocs dies: ben segur que si l'arriben a deixar, s'hauria atribuït la mort a la trescada cap a la creu.

La creu va estar uns anys lluint dreta i resplendent, però...



La tercera creu, de ferro, vista pel dors i treballs de muntatae. 1959



La creu amb el revestiment de zinc. 1961

Durant l'hivern de 1963-1964, l'administració va planificar el traçat d'una línia d'alta tensió per traslladar cap a l'àrea de Barcelona l'electricitat que produïa la central hidroelèctrica de Mequinensa acabada d'entrar en funcionament. Aquesta línia havia de passar relativament a prop del Clapí Vell (exactament passa pel lloc dit la Roca de Papiol, uns 800 metres al sud del Clapí). Durant els treballs de prospecció prèvia, operaris de l'Enher (l'empresa encarregada de construir la línia) devien considerar que la creu era una nosa per al pas de la futura línia i sense encomanar-se a ningú en van tallar els vents i la van aterrar.

Assabentats del fet, la indignació va ser molt gran entre els promotors de la creu i el poble de Torrelles. En Manel Cervera va prendre la decisió d'entrevistar-se amb algun alt responsable d'Enher per manifestar-li la seva protesta i exigir una reparació. I ara ve una d'aquelles casualitats de la vida que sembla impossible que s'arribin a produir. L'enginyer cap d'explotació de la zona que el va rebre va resultar ser un antic company seu d'estiueig: feia molts anys que no s'havien vist, ni sabien res l'un de l'altre, però conservaven un excel·lent record de l'amistat juvenil. Evidentment les cares d'indignació i de prevenció dels interlocutors es van tornar cares de felicitat i complicitat. Després d'explicar-se la vida, van acabar parlant del fet que els havia dut a reunir-se i l'enginyer va prometre la restitució de la creu en un termini breu, més encara, la seva substitució per una de millor, cosa ben fàcil per a l'empresa Enher atesos els recursos de què disposava per a aquesta mena de treballs. La promesa es complí i per Pasqua de l'any 1964 una nova creu més sòlida, en biga de doble "T" i més alta que qualsevol de les anteriors (12 metres per 6 de braços), coronava esplèndida el Clapí Vell. L'única pèrdua en comparació amb les d'abans era que no duia cap mena de recobriment de manera que segons com li venia la llum era més difícil de veure.



La creu alçada per Enher. 1964



La mateixa creu dreta de nou. 1988



Estat actual amb sòcol i revestiment

Però les trifulgues no s'acaben aquí. Al cap d'uns anys (no podem precisar quants) es va poder observar amb estupefacció que la creu no hi era. Es va pujar a veure què havia passat i l'espectacle era impressionant: la creu jeia a terra amb la biga principal completament doblegada des de la base. Difícil és d'explicar com va passar això i la hipòtesi de la bretolada resulta força increïble atès que el gruix de la biga fa pràcticament impossible que algú la pogués tòrcer. Només queda una explicació plausible: el llamp. És a dir, que un llamp hagués caigut a la creu, el ferro s'hagués posat roent i el vent que sol acompanyar la tempesta l'hagués tombada fàcilment. La creu va restar uns quants anys a terra, i semblava impossible que es pogués tornar a alçar.

Tanmateix, un nombrós grup d'amics de Torrelles, gent que l'havia vist sovint a terra en ocasió d'excursions i sortides i a qui dolia aquesta situació, van decidir que s'havia d'intentar. Van estudiar la manera com fer-ho –la tasca era força complicada– però se'n van sortir a base d'enginy i dedicació: van caldre, en efecte, unes quantes jornades

de treball els diumenges de l'estiu del 1988. Val a dir que en aquesta època ja era oberta la pista forestal al Clapí Vell, cosa que va facilitar traslladar l'instrumental necessari.



Treballs de realçament. 1988



Es va començar la feina pels volts de Sant Joan i la primera tasca fou alçar-la lleugerament a fi de poder soldar-hi uns contraforts que serviren de punts de suport per a la subjecció dels vents i per a l'aixecada definitiva que tingué lloc en dies successius. El sistema empleat va ser escalfar amb bufadors d'acetilè la part torçada de la biga i estirar la creu mitjançant uns ternals i cables lligats a tractors. Així es va aconseguir posar dreta la creu i reposar els vents que la subjectaven, vuit en total. La part més difícil ja estava feta, però encara es van dur a terme dues millores substancials: d'una banda, recobrir la creu amb uns tubs cilíndrics de xapa galvanitzada que disminuïen la pressió del vent, augmentaven la superfície visible, li donaven brillantor i per tant la feien molt més vistosa.

D'altra banda, reforçar la base de la creu i dissimular la malformació producte de la caiguda reconstruint el sòcol on s'aguantava mitjançant una nova peanya de pedres i ciment fins a una altura de 1,80 metres; s'hi va deixar una concavitat per guardar-hi un llibre de signatures, espai que els darrers anys ha estat aprofitat per col·locar-hi un pessebre en temps nadalenc. Abans de la Festa Major d'aquell 1988 els treballs estaven llestos i la creu lluia amb tota la seva magnificència, fins i tot més de la que mai havia arribat a tenir.

Enguany es compleixen 50 anys de l'erecció de la primera creu i 20 anys de la restauració definitiva. La creu, dreta i ferma al cim del Clapí Vell, és un símbol de la tenacitat, la creença i la il·lusió d'un poble. Que hi sigui per molts anys.

*Manel Cervera Gallemí
Juliol 2008*

RESUM CRONOLÒGIC

1958, estiu. Un grup de torrellencs i estiuejants comanats per Manel Cervera Fita prenen la iniciativa d'erigir una gran creu de fusta al Clapí Vell, que fos visible des de Torrelles. És hissada el mes d'agost i es manté dempeus l'estiu i la tardor, però durant l'hivern es trenca i cau.

1959, estiu. Els mateixos protagonistes col·loquen una nova creu el mes d'agost. Al cap de tres dies, la creu cau a causa d'una tempesta. Es decideix posar una tercera creu, però aquesta vegada de ferro. Es col·loca al cap de poc, el 12 de setembre i, ara sí, resisteix bé. Dos anys després se li col·loca un nou revestiment metàl·lic.



1963-1964, hivern. Uns operaris de la companyia Enher tiren la creu a terra durant els treballs previs a la instal·lació d'una línia

d'alta tensió que havia de passar propera al Clapí Vell. Es fa una queixa a Enher i la companyia es compromet a erigir una nova creu al mateix lloc. Per Pasqua del 1964 ja hi és.

Anys 70, finals. La creu cau a terra torçada per la base, probablement per l'acció d'un llamp. Es manté ajaguda durant anys.

1988, estiu. Un grup de torrellencs prenen la decisió d'intentar hissar de nou la creu i després de diverses jornades de treball ho aconsegueixen, en reforcen la base, i li col·loquen un nou revestiment que la fa més visible. Així alçada i recoberta és tal com la podem veure en l'actualitat.